

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

28. jaanuar 2021 *

Apellatsioonkaebus – Konkurents – Turgu valitseva seisundi kuritarvitamine – UMTS põhiriba kiibistike turg – Määrus (EÜ) nr 1/2003 – Artikli 18 lõige 3 – Teabe nõudmise otsus – Nõutava teabe vajalikkus – Proportsionaalsus – Tõendamiskoormis – Enda vastu ütluste andmine

Kohtuasjas C-466/19 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 18. juunil 2019 esitatud apellatsioonkaebus,

Qualcomm Inc., asukoht San Diego (Ameerika Ühendriigid),

Qualcomm Europe Inc., asukoht Sacramento (Ameerika Ühendriigid), esindajad: *avocat* M. Pinto de Lemos Fermiano Rato ja *dikigoros* M. Davilla,

apellandid,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: H. van Vliet, G. Conte, M. Farley ja C. Urraca Cavedes,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president N. Wahl, kohtunikud F. Biltgen ja L. S. Rossi (ettekandja),

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

- 1 Qualcomm Inc. ja Qualcomm Europe Inc. paluvad oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 9. aprilli 2019. aasta otsus Qualcomm ja Qualcomm Europe vs. komisjon (T-371/17, ei avaldata, EU:T:2019:232; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“), millega viimane jättis rahuldamata nende hagi, milles paluti tühistada komisjoni 31. märtsi 2017. aasta otsus C(2017) 2258 final, mis käsitleb nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 18 lõike 3 ja artikli 24 lõike 1 punkti d kohast menetlust (juhtum AT.39711 – Qualcomm (hinnakujundus)) (edaspidi „vaidlusalune otsus“).

Õiguslik raamistik

- 2 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) põhjendustes 23 ja 37 on sedastatud:

„(23) [Euroopa k]omisjonil peaks olema õigus nõuda kogu [Euroopa Liidu] territooriumil teavet, mida on vaja selleks, et tuvastada [ELTL artikli 101] alusel keelatud kokkuleppeid, otsuseid ja kooskõlastatud tegevust või [ELTL artikli 102] alusel keelatud turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. Komisjoni otsust täitvaid ettevõtjaid ei saa sundida rikkumise toimepanekut tunnistama, kuid nad on kohustatud vastama faktilistele küsimustele ja esitama dokumente, isegi kui seda teavet võidakse rikkumise kindlakstegemisel kasutada nende või mõne teise ettevõtja vastu.

[...]

(37) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja peetakse kinni iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga tunnustatud põhimõtetest. Seepärast tuleks käesolevat määrust tõlgendada ja kohaldada nende õiguste ja põhimõtete kohaselt.“

- 3 Määruse artikli 18 „Teabe nõudmine“ lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Selleks, et täita käesoleva määrusega talle pandud ülesandeid, võib komisjon tavalise teabenõude või otsusega nõuda ettevõtjalt ja ettevõtjate ühendustelt kogu vajalikku teavet.

2. Kui komisjon saadab ettevõtjale või ettevõtjate ühendusele tavalise teabenõude, märgib ta selles nõude õigusliku aluse ja eesmärgi, täpsustab, millist teavet nõutakse, ning määrab kindlaks teabe esitamise tähtaja ja artiklis 23 sätestatud sanktsioonid ebaõige või eksitava teabe esitamise eest.

3. Kui komisjon nõuab ettevõtjalt ja ettevõtjate ühendustelt teavet oma otsusega, märgib ta selles nõude õigusliku aluse ja eesmärgi, täpsustab, millist teavet nõutakse, ning määrab kindlaks teabe esitamise tähtaja. Otsuses esitatakse ka teave artiklis 23 sätestatud sanktsioonide kohta ning teave artiklis 24 sätestatud sanktsioonide või nende kehtestamise kohta. Otsuses teavitatakse ka õigusest otsuse läbivaatamisele Euroopa [Liidu] Kohtus.“

- 4 Määruse artikkel 24 „Karistusmaksed“ näeb ette:

„1. Komisjon võib oma otsusega kehtestada ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele karistusmaks, mis ei ületa päeva kohta 5% eelmise majandusaasta keskmisest päevakäibest ning mida arvestatakse otsuses määratud kuupäevast alates, et neid sundida:

[...]

d) esitama täielikku ja õiget teavet, mida ta on nõudnud artikli 17 või artikli 18 lõike 3 alusel tehtud otsuses;

[...]

2. Kui ettevõtjad või ettevõtjate ühendused on täitnud kohustuse, mille täitmiseks karistusmaks määrati, võib komisjon määrata karistusmaks lõppsumma esialgses otsuses ettenähtud karistusmaksest väiksemana. [...]“.

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

- 5 Vaidluse taust on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–18. Käesoleva menetluse huvides võib selle kokku võtta järgmiselt.
- 6 Qualcomm ja Qualcomm Europe on Ameerika Ühendriikides asutatud äriühingud, kes tegutsevad põhiriba kiibistike loomise ja turustamise valdkonnas.
- 7 Icera Inc., üks teine selles valdkonnas tegutsev äriühing, esitas 8. aprillil 2010 kaebuse, mille alusel algatas komisjon uurimise apellantide poolt turgu valitseva seisundi väidetava kuritarvitamise kohta ETLT artikli 102 tähenduses, mis seisnes omahinnast madalamate hindade kohaldamises UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) põhiriba kiibistike turul. Selles kontekstis saatis komisjon ajavahemikul 7. juunist 2010 kuni 14. jaanuarini 2015 apellantidele mitu teabenõuet määruse nr 1/2003 artikli 18 alusel.
- 8 Apellantide suhtes algatati 16. juulil 2015 ametlik uurimismenetlus, misjärel saatis komisjon neile 8. detsembril 2015 vastuväiteteatise. Selles jõudis ta esialgsele järeldusele, et apellandid kuritarvitasid oma turgu valitsevat seisundit UMTS-i põhiriba kiibistike turul, kuna nad tarnisid ajavahemikul 3. veebruarist 2009 kuni 16. detsembrini 2011 teatud koguse kolme oma kiibistikku oma kahele peamisele kliendile Huawei ja ZTE-le kulusdest madalama hinnaga, tehes seda eesmärgiga tõrjuda sellelt turult välja apellantide tolle aja ainus konkurent Icera. 15. augustil 2016 esitasid apellandid vastuväiteteatise kohta oma märkused.
- 9 Komisjon saatis 30. jaanuaril 2017 määruse nr 1/2003 artikli 18 lõigete 1 ja 2 alusel apellantidele teabenõude. Kuna apellandid sellele teabenõudele ei vastanud, võttis komisjon selle määruse artikli 18 lõike 3 alusel 31. märtsil 2017 vastu vaidlusaluse otsuse.
- 10 Selle otsuse artikli 1 kohaselt pidid apellandid esitama otsuse I lisas täpsustatud teabe teatud tähtaja jooksul ning selle nõude täitmata jätmise korral määratakse neile selle otsuse artikli 2 alusel 580 000 euro suurune karistusmaks iga hilinetud päeva eest. Apellandid edastasid oma vastused esitatud küsimustele ette nähtud tähtaja jooksul, mida komisjon vahepeal oli pikendanud.

Hagi Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

- 11 Apellandid esitasid 13. juunil 2017 Üldkohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega hagi, milles palusid vaidlusalune otsus tühistada ja milles nad esitasid kuus väidet.
- 12 Kõigepealt lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 29–33 tulemuseta tõttu tagasi etteheite, et haldusmenetlus kestis liiga kaua, märkides, et see etteheide ei ole asjakohane hagi läbivaatamisel, mille ese ei ole mitte ETLT artikli 102 rikkumise tuvastamise otsus, vaid teabe nõudmise otsus.

- 13 Üldkohus lükkas seejärel esimesena tagasi kolmanda väite, et vaidlusalusust otsust ei ole põhjendatud. Sellega seoses leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 47–54, et kuna vaidlusalususest otsusest nähtusid selgelt ja ühemõtteliselt eeldused rikkumise kohta, mida komisjon kavatses kontrollida, ning nõutud teabe vajalikkus, et hinnata tema valduses olevaid tõendeid, lähtudes argumentidest, mille apellandid esitasid pärast vastuväiteteatise saatmist, siis oli see otsus õiguslikult piisavalt põhjendatud, kuna komisjon ei pidanud esitama üksikasjalikumalt põhjendust selle kohta, kuidas ta kavatses saadavat teavet nende argumentide analüüsimiseks kasutada.
- 14 Teisena analüüsis Üldkohus vajalikkuse põhimõtet käsitleva esimese väite kahte esimest osa. Kõigepealt lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 69–91 tagasi esimese väite esimese osa, millega sooviti vaidlusalusust otsust kritiseerida osas, milles see läheb kaugemale vastuväiteteatise määratletud uurimise raamidest, nõudes teavet kiipide kohta, mis on uurimise esemeks olevate kiibistike osaks, ja selles vastuväiteteatise määratletud rikkumisperioodiga piirnevate perioodide kohta. Selleks leidis Üldkohus esiteks, et komisjonil oli õigus jätkata uurimist pärast vastuväiteteatise vastuvõtmist muu hulgas selleks, et võtta arvesse asjaomaste ettevõtjate esitatud argumente, sealhulgas täiendavate teabenõuete abil, ilma et see muudaks need nõuded õigusvastaseks või seaks iseenesest kahtluse alla nõutud teabe vajalikkuse. Teiseks leidis Üldkohus, et komisjoni eesõigusi ei saa piirata küsimustes, mida ta kavatses tõstatada, tingimusel et need võimaldavad saada uurimise läbiviimiseks vajalikku teavet ja komisjon annab asjaomastele ettevõtjatele võimaluse olla ära kuulatud. Üldkohus lisas, et igal juhul palus komisjon nõutud teavet selle uurimise ulatust laiendamata, kuna see teave ei olnud mitte ainult asjakohane, et mõista võimaliku rikkuva tegevuse konteksti, vaid ka vajalik, et kohaldada sobivat „hinna ja kulu“ kriteeriumi.
- 15 Seejärel lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 98–110 tagasi esimese väite teise osa, millega sooviti kahtluse alla seada nõutud teabe vajalikkus, arvestades eeldusi, mida komisjon kavatses kontrollida. Selleks märkis Üldkohus sisuliselt, et vaidlusalususe otsusega soovis komisjon saada teavet, mis võimaldab kindlaks määrata hinna ja kulu kriteeriumi selliste andmete põhjal, mis kajastavad tõetruult olukorda rikkumisperioodil, kuna eelkõige apellantide märkusi vastuväiteteatise kohta arvestades asus ta seisukohale, et andmed, millele ta vastuväiteteatise selle tarvis tugines, ei kajastanud hinda, mida apellantide kliendid tegelikult maksid, ja et see asjaolu oli määrav, et kontrollida, kas rikkumine oli toime pandud. Nõutud teabel oli seega seos kõnealuste rikkumise eeldustega ja seda tuli pidada vajalikuks, isegi siis, kui komisjon soovis pärast vastuväiteteatise saatmist oma metoodikat muuta või kohandada.
- 16 Kolmandana analüüsis Üldkohus teist väidet, millega apellandid vaidlustasid vaidlusalususe otsuse proportsionaalsuse. Kõigepealt lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 118–148 tagasi selle väite esimese osa, mis kattus esimese väite kolmanda osaga ja millega sooviti kahtluse alla seada selle otsuse proportsionaalsus, arvestades otsusega kaasnevat töömahtu. Sellega seoses leidis Üldkohus, et kuigi see töömaht on oluline, ei ole see ülemäära suur, arvestades uurimise vajadusi seoses rikkumise eeldusega, mida komisjon kavatses kontrollida, ja seda eelkõige apellantide märkusi vastuväiteteatise kohta arvestades. Üldkohtu arvates ei ole selles osas tähtsust asjaolul, et apellandid ei säilitanud taotletud teavet komisjoni väljapakutud vastuse vormis ja et nende arhiivid ei olnud organiseeritud süstemaatiliselt. Seejärel lükkas Üldkohus vastuvõetamatuse tõttu tagasi teise väite teise osa, et vaidlusalususe otsuse artiklis 2 ette nähtud karistusmaks summa oli ebaproportsionaalne. Olles märkinud, et apellandid taotlesid selles väiteosas kaudselt selle artikli tühistamist, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 153–159, et vaidlusalusune otsus on otsuse suhtes, millega määratakse lõplikult kindlaks karistusmaks kogusumma, esialgset laadi ega ole seega vaidlustatav akt. Lõpuks lükkas Üldkohus kohtuotsuse punktides 164–166 tagasi selle väite kolmanda osa, millega sooviti kahtluse alla seada vaidlusalususes otsuses vastamiseks antud tähtaegade piisavust.
- 17 Neljandana lükkas Üldkohus tagasi neljanda väite – milles apellandid heitsid komisjonile ette, et viimane pööras põhjendamatu ümber tõendamiskoormise, kui ta nõudis neilt selliste toimingute tegemist, mis kuuluvad toimiku koostamise alla ja seega selle institutsiooni pädevusse –, märkides vaidlustatud kohtuotsuse punktides 172–175, et see väide tuleneb vaidlusalususe otsuse väärist

tõlgendamisest. Esiteks leidis Üldkohus, et komisjon ei püüdnud apellantide raamatupidamisaruandeid auditeerida, vaid saada vajalikke andmeid, et kohandada hinna ja kulu kriteeriumi meetodit, võtmaks arvesse kriitikat, mille apellandid esitasid oma märkustes vastuväiteteatise kohta. Teiseks leidis Üldkohus, et komisjon ei palunud hagejatel ka tõendada, et nad on järginud seadust, vaid esitada sisedokumente, mis kinnitavad nende endi väidet, et nad tuginesid hinnaotsuste tegemisel asjakohasele kohtupraktikale ja komisjoni juhistele.

- 18 Viiendana analüüsis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 186–195 viiendat väidet, millega sooviti seada kahtluse alla vaidlusalune otsus osas, milles see rikkus apellantide õigust mitte anda enda vastu ütlusi, kohustades neid vastama küsimustele, mis väljuvad faktiliste asjaolude esitamise raamistikust, või tõendama, et nad on järginud liidu konkurentsieeskirju, ja lükkas selle väite seejärel tagasi. Sellega seoses märkis Üldkohus eelkõige esiteks seda, et nõutud teave oli puhtfaktiline, teiseks seda, et see teave puudutas andmeid, millele vaid apellantidel oli juurdepääs, ja et järelikult olid apellandid kohustatud seda teavet esitama, isegi kui kõnealuse teabe alusel saab tuvastada konkurentsivastase tegevuse olemasolu, ning kolmandaks seda, et apellandid ei ole tõendanud, et asjaolu, et esitatud küsimustele vastamiseks pidid nad esitama nõutud faktilised andmed dokumendis, selleks et komisjon neid andmeid paremini mõistaks, võis kujutada nende suhtes selle õiguse rikkumist.
- 19 Kuuendana lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 201–203 tagasi kuuenda väite, et rikutud on hea halduse põhimõtet, märkides, et esimese kuni viienda väite analüüsist, millega kuuenda väite raames esitatud etteheited kattuvad, nähtub, et komisjon võttis vaidlusaluse otsuse vastu just sellest põhimõttest tulenevate kohustuste täitmiseks.

Apellatsioonimenetluse poolte nõuded

- 20 Qualcomm ja Qualcomm Europe paluvad Euroopa Kohtul:
- tühistada vaidlustatud kohtuotsus;
  - tühistada vaidlusalune otsus;
  - teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse, et teha otsus vastavalt Euroopa Kohtu antud juhistele õigusküsimustes, ja
  - mõista Üldkohtu ja Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud välja komisjonilt.
- 21 Komisjon palub Euroopa Kohtul:
- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata;
  - mõista kohtukulud välja apellantidelt.

Apellatsioonkaebus

- 22 Apellandid põhjendavad oma apellatsioonkaebust kuue väitega.

Esimene väide, et ei ole võetud seisukohta

Poolte argumendid

- 23 Apellatsioonkaebuse esimese väitega heidavad apellandid Üldkohtule ette, et ta ei võtnud seisukohta kõigi nende väidete ja argumentide kohta.
- 24 Esiteks väidavad apellandid, et Üldkohus jättis väärtalt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 29–33, 101, 102, 110, 147 ja 202 sisuliselt analüüsimata nende argumendid, mille kohaselt rikkus haldusmenetluse liiga pikk kestus nende kaitseõigusi, jättes selle asjassepuutumatus tõttu arvesse võtmata, kuna see ei puudutanud ETL artikli 102 rikkumise tuvastamise otsust. Seda tehes rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta tõlgendas ja kohaldas analoogia alusel käesolevas asjas kohtupraktikat, mis tuleneb Üldkohtu 18. juuni 2008. aasta kohtuotsusest *Hoechst vs. komisjon* (T-410/03, EU:T:2008:211, punkt 227). See kohtupraktika ei tee mingit vahet sellel, kas otsuses tuvastatakse rikkumise olemasolu või on see muud liiki lõplik otsus, ning seega võimaldab see kohtupraktika vaidlustada uurimise kestuse mõistlikkust hagi raames, mis on esitatud komisjoni lõplike otsuste peale, millega määratakse või võidakse määrata asjaomasele ettevõtjale trahv või karistusmaks.
- 25 Seega leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 110 samuti ekslikult, et ta oli analüüsinud haldusmenetluse liiga pikka kestust käsitlevaid argumente, mis esitati teise väite esimeses osas. Nimelt piirdus Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 147 sellega, et uuris argumente raskuste kohta, mis apellantidel tekkisid, et edastada teavet mitu aastat tagasi aset leidunud asjaolude kohta, ega analüüsinud argumente, mille kohaselt mõjutas uurimise liiga pikk kestus nende võimet end tõhusalt kaitsta.
- 26 Teiseks väidavad apellandid, et Üldkohus jättis ekslikult analüüsimata kuuenda väite, et on rikutud hea halduse põhimõtet, põhjendusega, et teised väited lükati tagasi. Kuna Üldkohus jättis määruse nr 1/2003 põhjendust 37 ja põhiõiguste harta artikli 41 lõiget 1 rikkudes hindamata selle väite ja eelkõige apellantide argumendid, mille kohaselt vaidluslaine otsus oli erapooliku uurimise tulemus, lükates need argumendid tagasi ilma kohase selgituse või piisava põhjendusega, siis rikkus Üldkohus õigusnormi.
- 27 Komisjoni vaidleb nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 28 Apellatsioonkaebuse esimese väite kohaselt jättis Üldkohus võtmata seisukoha esiteks apellantide argumentide kohta, mis puudutavad nende kaitseõiguste rikkumist haldusmenetluse liiga pika kestuse tõttu, ja teiseks kuuenda väite kohta, mis puudutas hea halduse põhimõtte rikkumist. Lisaks on apellatsioonkaebuse esimese väite kohaselt Üldkohus väidetavalt rikkunud õigusnormi nende argumentide analüüsimisel Üldkohtu 18. juuni 2008. aasta kohtuotsusest *Hoechst vs. komisjon* (T-410/03, EU:T:2008:211) tulenevat kohtupraktikat tõlgendades ja kohaldades.
- 29 Esimesena, mis puudutab väidetavat seisukoha võtmata jätmist nende argumentide ja kuuenda väite kohta, siis tuleb kõigepealt märkida, et nagu apellandid ise kaudselt möönavad, analüüsis Üldkohus vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 29–33 ja punktides 198–203 nimetatud argumente ja väidet ning lükkas seejärel need tagasi, kuna argumendid olid tulemusetud ja väide põhjendamatu.
- 30 Mis puudutab seejärel konkreetsemalt seda, et Üldkohus jättis väidetavalt võtmata seisukoha apellantide kaitseõiguste rikkumise argumentide kohta haldusmenetluse liiga pika kestuse tõttu, siis tuleb märkida, et kuna Üldkohus kõigepealt analüüsis seda ja seejärel lükkas selle tulemusetuse tõttu tagasi, siis ei saa nimetatud kohtule ette heita, et ta ei vaadanud seda argumenti uuesti läbi esimese väite teise osa analüüsimisel. Lisaks tuleb märkida, et Üldkohus ei maininud vaidlustatud kohtuotsuse

punktis 110, et ta analüüsis neid argumente teise väite esimese osa analüüsimisel, vaid leidis, et apellantide argumendid – mille kohaselt rikuti nende kaitseõigusi raskuste tõttu, mis neil väidetavalt tekkisid, et nõutud üksikasjalikkust arvestades edastada teavet asjaolude kohta, mis leidsid aset mitu aastat tagasi –, kattusid teatud etteheidetega, mis on selles väiteosas esitatud ja mida uuriti sisuliselt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 147.

- 31 Lõpuks, mis puudutab seda, et Üldkohus jättis väidetavalt seisukoha võtmata kuuenda väite kohta, mis käsitles hea halduse põhimõtte rikkumist, siis tuleb lisada, et Üldkohus põhjendas piisavalt, miks see väide tuleb tagasi lükata. Esiteks märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 201, et apellantide selle väite raames esitatud argumendid kattusid argumentidega, mis esitati esimese kuni viienda väite põhjendamiseks ja mis lükati nende väidete analüüsimisel tagasi. Teiseks leidis Üldkohus selles punktis 201, et nende väidete analüüsist nähtub, et komisjon võttis vastu vaidlusaluse otsuse just nimelt selleks, et täita oma kohustust hoolikalt ja analüüsida erapooletult – kooskõlas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 200 meenutatud hea halduse põhimõtet käsitleva kohtupraktikaga – apellantide argumente, mille nad esitasid eelkõige oma märkustes vastuväiteteatise kohta, et ta saaks valmistada ette oma lõplikku otsust ELTL artikli 102 võimaliku rikkumise kohta, tehes seda nõutud hoolsusega ning tuginedes kõigile andmetele, mis võivad otsusele mõju avaldada. Seega võis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 202 põhjendatult järeldada, et apellandid ei suutnud tõendada hea halduse põhimõtte väidetavat rikkumist komisjoni erapooliku käitumise tõttu.
- 32 Mis puudutab teisenä oigusnormi rikkumist, mis pandi toime 18. juuni 2008. aasta kohtuotsusest *Hoechst vs. komisjon* (T-410/03, EU:T:2008:211, punkt 227) tuleneva kohtupraktika tõlgendamisel ja kohaldamisel, siis piisab märkimisest, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et mõistliku aja põhimõtte rikkumine võib põhjendada üksnes sellise otsuse tühistamist, millega tuvastati rikkumised pärast ELTL artiklite 101 või 102 alusel toimunud haldusmenetlust, kui tuvastati, et see rikkumine kahjustas asjaomaste ettevõtjate kaitseõigusi (vt selle kohta 21. septembri 2006. aasta kohtuotsus *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied vs. komisjon*, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punktid 42 ja 43; 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus *CEPSA vs. komisjon*, C-608/13 P, EU:C:2016:414, punkt 61, ja 9. juuni 2016. aasta kohtuotsus *PROAS vs. komisjon*, C-616/13 P, EU:C:2016:415, punkt 74).
- 33 Seega ei rikkunud Üldkohus oigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 31 meenutas sellest kohtupraktikast tulenevaid juhiseid, mida Üldkohus kordas 18. juuni 2008. aasta kohtuotsuses *Hoechst vs. komisjon* (T-410/03, EU:T:2008:211). Samuti toimus Üldkohus õigesti, kui ta seejärel vaidlustatud kohtuotsuse punktides 32 ja 33 kohaldas viidatud kohtupraktikat käesolevale asjale, leides, et kuna talle esitatud hagi ese ei olnud mitte ELTL artikli 102 rikkumise tuvastamise otsus, vaid teabe nõudmise otsus, mis on vastu võetud haldusmenetluses, mis võib vajaduse korral viia sellise rikkumise tuvastamise otsuseni, siis ei ole haldusmenetluse liiga pikka kestust käsitlevad argumendid selle hagi analüüsimisel asjakohased ning need tuleb järelikult tulemuseta tõttu tagasi lükata.
- 34 Neil asjaoludel tuleb apellatsioonkaebuse esimene väide põhjendamata tõttu tagasi lükata.

Teine väide, mis puudutab hinnangut vaidlusaluse otsuse piisava põhjendatuse kohta

Poolte argumendid

- 35 Apellatsioonkaebuse teises väites leiavad apellandid, et Üldkohus tegi faktivigu ja rikkus oigusnorme, moonutas nendega seotud tõendeid ning rikkus põhjendamiskohustust, kui ta hindas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 35–56, kas vaidlusalune otsus on piisavalt põhjendatud.

- 36 Esiteks heidavad apellandid Üldkohtule ette, et viimane tegi eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 81, 82, 85, 127, 132, 136, 137, 139 ja 145, milles hinnati esimest ja teist väidet vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta, faktivigu ja moonutas apellantide esitatud tõendeid.
- 37 Teiseks väidavad apellandid, et neid tõendeid on moonutatud, kuna Üldkohus jättis selle kohtuotsuse punktides 48–53 arvesse võtmata apellantide ja komisjoni vahelise kirjavahetuse, mis eelnes ja järgnes vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisele ja milles paluti selgitada teatud küsimusi ja uurimise raamistikku.
- 38 Kolmandaks vaidlevad apellandid vastu selle kohtuotsuse punktis 52 esitatud Üldkohtu kaalutlustele, mille kohaselt ei seadnud vaidlusaluse otsuse piisavat põhjendatust kahtluse alla nende väited, mille kohaselt komisjon ei selgitanud, kuidas võimaldaks nõutud teave tal vastata argumentidele, mille apellandid esitasid oma märkustes vastuväiteteatise kohta, või hinnata nende argumentide asjakohasust tema uurimise seisukohast. Need kaalutlused ei ole mitte ainult ebapiisavad, vaid ka ilmselgelt põhjendamatud vigade tõttu, mille Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 53–55 ja mida analüüsitakse apellatsioonkaebuse kolmanda väite raames.
- 39 Komisjon leiab, et apellatsioonkaebuse teine väide tuleb vastuvõetamatus tõttu tagasi lükata, kuna apellandid ei ole täpselt viidanud vaidlustatud kohtuotsuse kritiseeritavatele osadele ega oma argumente üksikasjalikult põhistanud. Ta väidab samuti, et see väide on igal juhul põhjendamatu.
- 40 Oma repliigis väidavad apellandid vastu, et nad esitasid esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses üksikasjalikult põhjused, miks vaidlusalune otsus ei olnud piisavalt põhjendatud, ning seetõttu tõendasid nad oma apellatsioonkaebuses täpselt ja üksikasjalikult vigu, mida Üldkohus tegi, kui ta jõudis teistsuguse järelduseni.

Euroopa Kohtu hinnang

- 41 Apellatsioonkaebuse teise väite kohaselt on tehtud faktivigu, rikutud õigusnorme ja moonutatud nendega seotud tõendeid ning Üldkohus ei ole vaidlustatud kohtuotsuse punktides 35–56 väidetavalt põhjendanud vaidlusaluse otsuse piisavat põhjendatust.
- 42 Kõigepealt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast ilmneb, et kui Üldkohus on faktilised asjaolud tuvastanud või neid hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt ELTL artiklile 256 pädev kontrollima üksnes nende faktiliste asjaolude õiguslikku kvalifikatsiooni ja neist tuletatud õiguslikke tagajärgi. Seega, kui Üldkohtule esitatud tõendeid ei ole moonutatud, ei kujuta faktiliste asjaolude hindamine endast sellisena Euroopa Kohtu kontrollile alluvat õigusküsimust (20. septembri 2018. aasta kohtuotsus Hispaania vs. komisjon, C-114/17 P, EU:C:2018:753, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Seejärel, kui apellant leiab, et Üldkohus on moonutanud tõendeid, peab ta ELTL artikli 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimese lõigu ning Euroopa Kohtu kodukorra artikli 168 lõike 1 punkti d kohaselt osutama täpselt tõenditele, mida Üldkohus on moonutanud, ning tooma välja hindamisvead, mis tema arvates on selle moonutamise põhjustanud. Lisaks peab selline moonutamine olema toimikumaterjalidest tulenevalt ilmne, ilma et faktilisi asjaolusid ja tõendeid oleks vaja uuesti hinnata (25. juuni 2020. aasta kohtuotsus CSUE vs. KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, punkt 105).
- 44 Lisaks, kuigi tõendite moonutamine võib seisneda dokumendi sellises tõlgendamises, mis on vastuolus selle dokumendi sisuga, peab see tulenema ilmselgelt Euroopa Kohtule esitatud toimikust, ja eeldab, et Üldkohus on ilmselgelt ületanud nende tõendite mõistliku hindamise piire. Sellega seoses ei piisa, kui tõendada, et dokumenti oleks võimalik tõlgendada muul viisil, kui Üldkohus seda tegi (30. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Česká dráhy vs. komisjon, C-538/18 P ja C-539/18 P, ei avaldata, EU:C:2020:53, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 45 Lõpuks, käesoleva kohtuotsuse punktis 43 meenutatud sätetest tuleneb, et apellatsioonkaebuses tuleb täpselt ära näidata kohtuotsuse, mille tühistamist nõutakse, kritiseeritavad osad, samuti seda nõuet konkreetselt toetavad õiguslikud argumendid. Nendest sätetest tulenevatele nõuetele ei vasta apellatsioonkaebus, mis piirdub Üldkohtus juba esitatud väidete ja argumentide, sealhulgas otseselt selle kohtu poolt tagasi lükatud asjaoludel põhinevate väidete ja argumentide sõnasõnalise kordamise või taasesitamise, ega sisalda argumente, mis konkreetselt viitaks vaidlustatud kohtuotsuses väidetavalt sisalduvale õigusnormi rikkumisele. Selline apellatsioonkaebus kujutab tegelikult endast ainult nõuet, millega soovitakse saavutada Üldkohtule esitatud hagiavalduse uuesti läbivaatamine, mis ei kuulu aga Euroopa Kohtu pädevusse (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Comunidad Autónoma de Galicia ja Retegal vs. komisjon, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Mis puudutab esimesena käesolevas asjas apellantide esitatud teist argumenti, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 37 ja mida tuleb analüüsida kõigepealt, siis tuleb märkida, et apellandid piirduvad selle argumendi sõnastamisega Üldkohtus esitatud argumentidele, ilma et nad oleks kuidagi tõendanud, millised hindamisvead selle kohtu väidetava moonutamiseni viisid, ning täpsemalt tõendamata, miks kujutab Üldkohtu poolt apellantide ja komisjoni vahelise kirjavahetuse väidetav arvesse võtmata jätmine seoses Üldkohtu hinnanguga vaidlusaluse otsuse piisavale põhjendatusele endast selle tõendi moonutamist. Järelikult ei vasta see argument ilmselgelt käesoleva kohtuotsuse punktides 42–45 nimetatud nõuetele.
- 47 Mis puudutab teisena apellantide esimest ja kolmandat argumenti, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 36 ja 38, siis tuleb märkida, et nende argumentidega vaidlustatakse Üldkohtu faktiliste asjaolude tuvastamine ja kaalutlused, mille ta esitas nõutud teabe vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamisel. Need argumendid kattuvad seega teatavate kolmanda ja neljanda väite raames esitatud argumentidega ning neid analüüsitakse seega vastavate väidete hindamisel.
- 48 Eeltoodut arvestades tuleb apellatsioonkaebuse teine väide ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide, mis puudutab vaidlusaluses otsuses nõutud teabe vajalikkuse hindamist

- 49 Apellatsioonkaebuse kolmandas väites heidavad apellandid Üldkohtule ette õigusnormide rikkumist, põhjendamiskohustuse rikkumist ja tõendite moonutamist vaidlusaluses otsuses nõutud teabe vajalikkuse hindamisel. See apellatsioonkaebuse väide koosneb viiest osast.

Esimene kuni kolmas osa

– Poolte argumendid

- 50 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimeses kuni kolmandas osas märgivad apellandid, et Üldkohtu järeldustes, mille kohaselt esiteks ei muutnud vaidlusalune otsus uurimise raamistikku, teiseks oli komisjonil seaduslik õigus nõuda andmeid, mis puudutavad vastuväiteteatistes määratletud uurimise raamistikust välja jäävaid perioode, ja kolmandaks oli selle otsusega nõutud teave vajalik, on rikutud õigusnormi, tehtud faktivigu, moonutatud nendega seotud tõendeid ja puudub põhjendus.
- 51 Esimeses osas väidavad apellandid, et Üldkohus järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 81, 82 ja 91 vääralt, et vaidlusaluse otsusega ei muudetud uurimise raamistikku. Nimelt eiras Üldkohus esiteks apellantide ja komisjoni vahelist kirjavahetust, milles nad palusid komisjonil seda raamistikku kinnitada, et mõista läbiviidava uurimise ulatust. Seejärel ei märkinud Üldkohus, et vaidlusaluse otsusega on komisjon seda raamistikku laiendanud, kahekordistades selle kestust ja nõudes hulgaliselt teavet seitsme kiibistiku koostisosa kohta kolme kiibistiku asemel, ilma et see oleks olnud vajalik

selleks, et komisjon oleks saanud analüüsida apellantide esitatud argumente. Lõpuks ei märkinud Üldkohus, et selle uurimise raamistiku laiendamist kinnitas täiendav vastuväiteteatis, mis vaidlusaluse otsuse alusel saadud andmetele tuginedes aitas kaasa täiesti uue toimiku koostamisele apellantide vastu, mis põhines eelkõige uuel hinna ja kulu kriteeriumil, „jättes alles ainult vastuväiteteatise esitatud toimiku „kooriku““.

- 52 Nii toimides rikkus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 62 ja 69 ning järgnevatel punktides väljakujunenud kohtupraktikat, mis kohustab toimikut hindama, arvestades kõiki fakte ja nende konteksti ning eelkõige asjaolu, et vaidlusalune otsus võeti vastu äärmiselt pika haldusmenetluse hilises etapis ja kaks aastat pärast vastuväiteteatise esitamist. Seevastu kinnitas Üldkohus komisjoni seisukohta, tuginedes viimase laiale uurimispädevusele, ilma et ta oleks kontrollinud, kas komisjon oli selgitanud, kuidas arvessevõetud asjaolusid kaaluti ja hinnati.
- 53 Selles kontekstis on Üldkohus samuti õigusnormi rikkunud selle kohtuotsuse punktis 73, tuginedes analoogia alusel Üldkohtu 30. septembri 2003. aasta kohtuotsusest *Atlantic Container Line jt vs. komisjon* (T-191/98 ja T-212/98–T-214/98, EU:T:2003:245) tulenevale kohtupraktikale, et järeldada, et määruse nr 1/2003 artikli 18 lõiked 2 ja 3 ei pane komisjonile ühtegi kohustust selle kohta, millal ta võib teabenõudeid esitada, mis tähendab aga seda, et komisjonile jäetakse vabadus viia läbi ettevõtjate kohta uurimisi oma äranägemise järgi ja nii kaua, nagu ta soovib, vastuolus vajalikkuse, proportsionaalsuse ja hea halduse põhimõtte, selle määruse põhjenduse 23 ja artikli 18 sõnastuse ja mõtte ning 10. märtsi 2016. aasta kohtuotsusega *HeidelbergCement vs. komisjon* (C-247/14 P, EU:C:2016:149).
- 54 Teises osas väidavad apellandid, et Üldkohus moonutas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85, 88 ja 127 tõendeid, kuna ta tõlgendas valesti esiteks nende siseses raamatupidamissüsteemis registreeritud andmete liiki ja nende andmete liiki, millele komisjon tugines vastuväiteteatise hinna ja kulu suhte analüüsimisel, ja teiseks tõlgendas valesti kriitikat, mis oli esitatud meetodi kohta, mida nimetatud vastuväiteteatise kasutati.
- 55 Lisaks kritiseerivad apellandid Üldkohtu kaalutlusi, mis puudutavad komisjoni vajadust nõuda teavet rikkumisperioodile eelnevate ja järgnevate perioodide kohta. Sellega seoses heidavad apellandid esiteks Üldkohtule ette, et viimane rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 86 õigusnormi, kui ta kohaldas analoogia alusel käesolevale juhtumile Üldkohtu 22. märtsi 2012. aasta kohtuotsust *Slovak Telekom vs. komisjon* (T-458/09 ja T-171/10, EU:T:2012:145, punkt 51), et tunnistada, et komisjonil oli vaja nõuda teavet rikkumisperioodile eelneva perioodi kohta, et täpsustada seda konteksti, milles tegevus rikkumisperioodil aset leidis. Apellandid on nimelt seisukohal, et viimati nimetatud kohtuotsuses ja seal viidatud kohtupraktikas käsitletud asjaolud, mis puudutasid enne vastuväiteteatist vastu võetud otsuseid, mille eesmärk oli kindlaks teha rikkumise kontekst, erinesid käesolevas asjas esinevatest asjaoludest.
- 56 Teiseks vaidlevad apellandid vastu järeldustele, mille Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 87 ja 90 ning mille kohaselt oli komisjonil õigus nõuda teavet 2008. aasta kohta ja nende 2013. aasta majandusaasta kohta. Selle tarvis väidavad nad, et vaidlustatud kohtuotsuses on neid järeldusi väidetavalt puudulikult põhjendatud, kuna Üldkohus ei tõendanud nende andmete asjakohasust väidetava rikkumise hindamisel.
- 57 Kolmandas osas heidavad apellandid Üldkohtule kõigepealt ette seda, et ta ei põhjendanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 99–111 õiguslikult piisavalt, miks vaidlusaluses otsuses nõutud teave oli vajalik selleks, et komisjon saaks tõendada vastuväiteteatise esitatud etteheiteid.

- 58 Seejärel leiavad apellandid, et Üldkohus tegi eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 98, 99 ja 188 faktivea ja moonutas tõendeid, kui ta leidis, et komisjon küsis lisateavet, et arvutada apellantide klientide poolt tegelikult makstud hinnad, et vastata kriitikale, mille nad esitasid oma vastuses vastuväiteteatisele. Arvestades selles vastuses apellantide antud selgitusi, ei olnud nimelt need andmed selleks vajalikud ega tarvilikud.
- 59 Lõpuks vaidlevad apellandid vastu Üldkohtu faktilistele järeldustele, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 105–107 ja mille kohaselt vaidlusaluses otsuses sisalduvat viidet varasema teabenõude vastuse lisale tuleb mõista nii, et neil palutakse esitada samalaadseid andmeid, kinnitades, et selle viitega palus komisjon neil korrata raamatupidamislikku tööd, et nende raamatupidamisaruandeid uuesti auditeerida. Üldkohus rikkus seega samuti õigusnormi, kui ta leidis, et nõutud teave oli seotud väidetava rikkumisega, mida kinnitas ühtlasi ka täiendav vastuväiteteatis.
- 60 Komisjon leiab, et apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimene kuni kolmas osa tuleb vastuvõetamatus tõttu tagasi lükata. Apellandid ei ole nimelt piisavalt täpselt näidanud, milliseid tõendeid on moonutatud, ega tõendanud hindamisvigu, mis selle moonutamiseni viisid, ega põhjendanud oma väiteid vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse väidetava puudumise kohta. Seevastu piirdusid nad Üldkohtus esitatud argumentide kordamisega, et need uuesti läbi vaadataks. Lisaks väidab komisjon, et need väiteosad on igal juhul põhjendamatud.
- 61 Oma repliigis kordavad apellandid sisuliselt apellatsioonkaebuses esitatud argumente ja väidavad, et nad on tõendanud, et Üldkohus tegi vigu nii nende esimeses kohtuastmes esitatud argumente kui ka juhtumi asjaolusid hinnates.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

- 62 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimese kuni kolmanda osaga, mida tuleb analüüsida koos, soovitakse tõendada, et Üldkohus rikkus õigusnormi, tegi faktivigu ja moonutas nendega seotud tõendeid, ning et ta ei põhjendanud vaidlustatud kohtuotsust piisavalt, järeldades esiteks, et vaidlusalune otsus ei muutnud uurimise raamistikku, mis oli vastuväiteteatisega kindlaks määratud, teiseks, et komisjonil oli seaduslik õigus nõuda teavet ajavahemike kohta, mis asusid väljaspool seda raamistikku, ja kolmandaks, et selles otsuses nõutud teave oli vajalik.
- 63 Mis puudutab esimesena Üldkohtu tehtud väidetavaid faktivigu ja tõendite moonutamist, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 51, 54, 58 ja 59, siis tuleb märkida, et apellandid üksnes viitavad neile faktidele ja tõenditele, mida Üldkohus väidetavalt moonutas, korrates sisuliselt hinnangut neile faktidele ja tõenditele, mille nad olid esitanud esimeses kohtuastmes, esitamata siiski ühtegi tõendit, millest tuleneks ilmselgelt hindamisvead, mille tagajärjel Üldkohus on sellise moonutamise toime pannud, ega tõendanud, et Üldkohus oleks ilmselgelt ületanud nende tõendite mõistliku hindamise piire.
- 64 Järelikult osas, milles apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimese kuni kolmanda osaga soovitakse tõendada, et Üldkohus tegi faktivigu ja moonutas nendega seotud tõendeid, tuleb need väiteosad vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 42–45 meenutatud kohtupraktikale ilmselge vastuvõetamatus tõttu tagasi lükata.
- 65 Mis puudutab teisenä nende väiteosade vastuvõetava osa põhjendatust, siis tuleb märkida, et selle eesmärk on sisuliselt seada kahtluse alla Üldkohtu hinnang vaidlusaluse otsusega nõutud teabe vajalikkuse kohta nende esemelise ja ajalise ulatuse seisukohast, heites talle ette õigusnormi rikkumisi ja vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste puudumist.

- 66 Sellega seoses tuleb kõigepealt meenutada, et esiteks on Euroopa Kohus otsustanud, et vastuväiteteatis on menetluslik ja ettevalmistav dokument, mis kaitseõiguse tõhusa teostamise tagamiseks piirab komisjoni algatatud haldusmenetluse eset, takistades seega komisjonil kasutada oma otsuses, millega asjaomane menetlus lõpetatakse, muid vastuväiteid. Seega on see teatis oma laadilt esialgne dokument ja seda võib muuta hinnangu käigus, mille komisjon annab hiljem poolte vastuses sisalduvate märkuste ning teiste tuvastatud faktide põhjal. Komisjon peab nimelt arvestama kogu haldusmenetluse käigus selgunud asjaoludega, et kas loobuda põhjendamatutest vastuväidetest või muuta ja täiendada nii faktiliselt kui ka õiguslikult oma argumente põhjendamaks neid vastuväiteid, mille juurde ta jääb (24. septembri 2009. aasta kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, C-125/07 P, C-133/07 P ja C-137/07 P, EU:C:2009:576, punktid 310 ja 311).
- 67 Sellest tuleneb, et komisjon ei ole seotud vastuväiteteatises esitatud faktiliste või õiguslike hinnangutega. Vastupidi, ta peab oma lõplikku otsust põhjendama oma lõplike hinnangutega, mis põhinevad kogu tema uurimise tulemustel, nii nagu need ilmnevad ametliku menetluse lõpetamise kuupäeval, ilma et ta oleks kohustatud selgitama võimalikke erinevusi võrreldes vastuväiteteatises sisalduvate esialgsete hinnangutega (vt selle kohta 18. juuni 1986. aasta kohtumäärus British American Tobacco ja Reynolds Industries vs. komisjon, 142/84, ei avaldata, EU:C:1986:250, punkt 15, ja 17. novembri 1987. aasta kohtuotsus British American Tobacco ja Reynolds Industries vs. komisjon, 142/84 ja 156/84, EU:C:1987:490, punkt 70).
- 68 Teiseks on Euroopa Kohus täpsustanud, et komisjon võib nõuda üksnes sellise teabe esitamist, mis võimaldab tal kontrollida rikkumise eeldusi, mille tõttu on uurimise läbiviimine põhjendatud ning mis on märgitud teabenõudes (10. märtsi 2016. aasta kohtuotsus HeidelbergCement vs. komisjon, C-247/14 P, EU:C:2016:149, punkt 23).
- 69 Arvestades komisjonile määrusega nr 1/2003 antud ulatuslikku uurimispädevust, on tema ülesanne hinnata, kas teave on konkurentsieskirjade rikkumise tuvastamiseks vajalik. Isegi kui komisjonil on juba andmeid või koguni tõendeid rikkumise toimepanemise kohta, võib komisjon õiguspäraselt pidada vajalikuks nõuda lisateavet, mis võimaldab tal paremini piiritleda rikkumise ulatust, selle kestust või rikkumisega seotud ettevõtjate ringi (vt selle kohta 18. oktoobri 1989. aasta kohtuotsus Orkem vs. komisjon, 374/87, EU:C:1989:387, punkt 15, ja 22. oktoobri 2002. aasta kohtuotsus Roquette Frères, C-94/00, EU:C:2002:603, punkt 78).
- 70 Mis puudutab kontrolli, mida liidu kohus teostab komisjoni hinnangu üle teabe vajalikkuse kohta, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et seda vajalikkust tuleb hinnata lähtuvalt teabenõudes nimetatud eesmärgist, milleks on rikkumise kahtlused, mida komisjon kavatses kontrollida (vt selle kohta 10. märtsi 2016. aasta kohtuotsus HeidelbergCement vs. komisjon, C-247/14 P, EU:C:2016:149, punktid 24 ja 25). Teabenõude ja kahtlustatava rikkumise vahelise seose nõue on täidetud, kui komisjon võib nõude esitamise kuupäeval mõistlikult eeldada, et see teave aitab tal selle rikkumise olemasolu kindlaks teha (vt selle kohta 19. mai 1994. aasta kohtuotsus SEP vs. komisjon, C-36/92 P, EU:C:1994:205, punkt 21).
- 71 Käesolevas asjas tuleb kõigepealt märkida, et Üldkohus ei rikkunud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 62 õigusnormi, kui ta tuletas sissejuhatuseks meelde käesoleva kohtuotsuse punktides 69 ja 70 viidatud Euroopa Kohtu praktikat.
- 72 Seejärel ei rikkunud Üldkohus ühtegi õigusnormi, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 69–76 sisuliselt, et niivõrd, kuivõrd nõutud teave on vajalik ja teabenõue sisaldab määruse nr 1/2003 artikli 18 lõigetes 2 ja 3 määratletud olulisi asjaolusid, ei piira see säte komisjoni õigust saata teabenõudeid pärast vastuväiteteatise saatmist, kuna komisjonil on õigus uurimist jätkata pärast vastuväiteteatise vastuvõtmist, eelkõige eesmärgiga saada kõik vajalikud selgitused asjaomaste ettevõtjate esitatud argumentide ja asjaolude kohta, millele nad selle teatise vastuses viitasid, ilma et see muudaks teabenõuded õigusvastaseks või seaks nõutud teabe vajalikkuse iseenesest kahtluse alla.

- 73 Nimelt nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 66, 67 ja 69 viidatud kohtupraktikast, et kuna vastuväiteteatis on esialgne akt, mida võib muuta, ei ole komisjon seotud selles esitatud faktiliste hinnangutega. Vastupidi, ta on kohustatud analüüsima neid hinnanguid asjaolude põhjal, mis tulenevad tema uurimisest tervikuna, ja eelkõige poolte esitatud märkustest, et kohandada ja täiendada oma argumente nende vastuväidete põhjenduseks, millele ta tugineb. Komisjonil on seega õigus nõuda selleks lisateavet, eelkõige selleks, et paremini piiritleda rikkumise ulatust, kui see teave on vajalik käesoleva kohtuotsuse punktides 68–70 viidatud kohtupraktika tähenduses.
- 74 Lõpuks, mis puudutab vaidlusaluses otsuses nõutud teabe vajalikkust, siis tuleb märkida, et selle teabe vajalikkus tuleneb faktilistest asjaoludest, mida Üldkohus tuvastas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85, 88–90, 98 ja 99 ja mida apellandid ei ole suutnud kahtluse alla seada, nagu on järeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 63 ja 64.
- 75 Esiteks märkis Üldkohus, et eelkõige pärast apellantide märkusi vastuväiteteatise kohta leidis komisjon, et teave, millele ta tugines selles vastuväiteteatise hinna ja kulu kriteeriumi kindlaksmääramisel, ei kajasta tegelikult makstud hindasid, mida apellantide kliendid rikkumise perioodil maksid, apellantide kohaldatud tulude arvestamise põhimõtete tõttu, mis on ära toodud apellantide märkustes, ja põhjusel, et kõnealuseid kiibistikke müüdi erinevates konfiguratsioonides. Teiseks leidis Üldkohus, et nõutud teabe, sealhulgas rikkumise perioodiga piirnevaid perioode puudutava teabe eesmärk oli just nimelt see erinevus kõrvaldada, saades andmeid, mis kajastavad usaldusväärselt olukorda sellel perioodil, et kehtestada sobiv hinna ja kulu kriteerium, kuna see kriteerium oli määrav, et kontrollida apellantidel lasuvaid kahtlusi rikkumise toimepanemise kohta.
- 76 Neil asjaoludel ei saa Üldkohtule ette heita õigusnormi rikkumist ega põhjendamiskohustuse rikkumist, kui ta järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 86, 87, 91, 100 ja 103, et kuigi komisjon soovis nõutud teabe põhjal muuta või kohandada oma meetodikat, arvestades eelkõige apellantide märkusi, oli see teave käesoleva kohtuotsuse punktides 68–70 meenutatud kohtupraktika tähenduses vajalik selles mõttes, et komisjon võis mõistlikult eeldada, et see teave aitab tal määrata kindlaks selle, kas väidetav rikkumine oli olemas.
- 77 Kõike eeltoodut arvestades tuleb apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimene kuni kolmas osa osaliselt ilmselge vastuvõetamatus ja osaliselt põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

Neljas väiteosa

– Poolte argumendid

- 78 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite neljandas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette õigusnormi rikkumist ja ilmset hindamisviga, kui ta tugines eelkõige Üldkohtu 22. märtsi 2012. aasta kohtuotsusele *Slovak Telekom vs. komisjon* (T-458/09 ja T-171/10, EU:T:2012:145) ja lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 108 ja 109 tulemuseta tagasi nende argumendi, et täiendav vastuväiteteatis, mis võeti vastu pärast vaidlusalust otsust, kinnitas seda, et vaidlusalune otsus ei olnud vajalik.
- 79 Nimelt, erinevalt selle kohtuotsuse esemeks olnud teabenõuetest kinnitab ja arendab see vastuväiteteatis vaid edasi neid argumente, mille nad olid esitanud oma hagiavalduses. Nimetatud vastuväiteteatis oli seega täiendav tõend selle kohta, et vaidlusalune otsus ei olnud vajalik, ning kui Üldkohus oleks seda arvesse võtnud, oleks see viinud Üldkohtu teistsuguse järelduseni.
- 80 Komisjoni vaidleb nendele argumentidele vastu.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

- 81 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite neljas osa puudutab väidetavat õigusnormi rikkumist ja ilmset hindamisviga, mille Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 108 ja 109, lükates tulemusetuse tõttu tagasi apellantide argumendi, et täiendav vastuväiteteatis tõendas, et vaidlusalune otsus ei piirdunud sellega, mis oli vajalik selle väljakuulutatud eesmärgi saavutamiseks, kuna kõnealune teatis võeti vastu pärast vaidlusalust otsust.
- 82 Sellega seoses piisab esiteks sellest, kui tõdeda seoses väidetava ilmse hindamisveaga, et apellandid piirduvad selle vea mainimisega, ilma et nad seda kuidagi tõendaksid. Mis teiseks puudutab väidetavat õigusnormi rikkumist, siis tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õigusakti õiguspärasust hinnata akti vastuvõtmise ajal eksisteerinud faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel, mistõttu otsuse vastuvõtmisest hilisemad aktid ei saa mõjutada selle otsuse kehtivust (17. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus *Alcogroup ja Alcodis vs. komisjon*, C-403/18 P, EU:C:2019:870, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 83 Seega tuleb järeldada, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 109 tulemusetuse tõttu tagasi apellantide argumendid, millega seatakse kahtluse alla vaidlusaluse otsuse õiguspärasus selle vastuvõtmisele järgneva akti alusel, nagu seda on täiendav vastuväiteteatis.
- 84 Seetõttu tuleb apellatsioonkaebuse kolmanda väite neljas osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

Viies väiteosa

– *Poolte argumendid*

- 85 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite viiendas osas väidavad apellandid, et Üldkohus ei võtnud arvesse kõiki asjakohaseid tõendeid, kuna ta keeldus lisamast toimikusse nende vastust täiendavale vastuväiteteatisele.
- 86 Täpsemalt heidavad apellandid Üldkohtule ette, et viimane rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et selline täiendav tõend esitati pärast menetluse suulise osa lõppemist, ning et Üldkohus kasutas selle väite tagasilükkamiseks „ilmselgelt vigast ja ebaadekvaatset arutluskäiku“. Nimelt väidavad apellandid, et nad edastasid oma vastuse täiendavale vastuväiteteatisele niipea, kui see esitati komisjonile, ning et Üldkohus ei põhjendanud oma keeldumist menetluse suuline osa uuesti avada.
- 87 Komisjoni vaidleb nendele argumentidele vastu.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

- 88 Apellatsioonkaebuse kolmanda väite viies osa puudutab õigusnormi rikkumist ja põhjenduse puudumist, mille Üldkohus väidetavalt toime pani, kui ta keeldus tõendina toimikusse lisamast apellantide poolt täiendavale vastuväiteteatisele esitatud vastust.
- 89 Selle kohta tuleb märkida, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi ja põhjendas nõuetekohaselt oma keeldumist lisada toimikusse tõenditena apellantide vastus täiendavale vastuväiteteatisele. Nimelt märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 24 õigesti, et vastus esitati pärast menetluse suulise osa lõppemist, ning asus siis seisukohale – ilma et apellandid oleksid seda hinnangut Euroopa Kohtus vaidlustanud –, et ükski Üldkohtu kodukorras ette nähtud tingimus Üldkohtu menetluse suulise osa uuendamiseks ei ole täidetud.

- 90 Seega tuleb apellatsioonkaebuse kolmanda väite viies osa põhjendamatusse tõttu tagasi lükata ja seega apellatsioonkaebuse kolmas väide tervikuna tagasi lükata.

Neljas väide, mis puudutab vaidlusaluse otsuse proportsionaalsuse hindamist

- 91 Apellatsioonkaebuse neljandas väites viitavad apellandid faktivigadele ja õigusnormi rikkumisele ning nendega seotud tõendite moonutamisele, mida Üldkohus olevat teinud vaidlusaluse otsuse proportsionaalsuse hindamisel. See apellatsioonkaebuse väide koosneb neljast osast.

Esimene kuni kolmas osa

– Poolte argumendid

- 92 Apellatsioonkaebuse neljanda väite esimeses kuni kolmandas osas vaidlustavad apellandid Üldkohtu hinnangu vaidlusaluse otsusega nõutud teabe proportsionaalsusele.
- 93 Esimeses väiteosas heidavad apellandid Üldkohtule ette, et ta ei mõistnud või jättis koguni tähelepanuta juhtumi teatud olulised asjaolud ning moonutas nendega seotud tõendeid. Esiteks ei märkinud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85 ja 127, et komisjon ei olnud vastuväiteteatiseni viinud uurimise üheski etapis palunud raamatupidamisandmeid selle uurimise esemeks oleva kolme kiibistiku iga koostisosa kohta, kuigi Üldkohus nõustus selle kohtuotsuse punktis 85, et komisjon oleks võinud need andmed igal ajal saada.
- 94 Teiseks jättis Üldkohus tähelepanuta asjaolu, et nõutud andmete saamiseks olid apellandid kohustatud tuvastama, üles leidma ja analüüsima välistes hoiukohtades säilitatud ligikaudu 25 000 lehekülge dokumente, mida neil ei olnud kohustust säilitada.
- 95 Teises väiteosas vaidlustavad apellandid Üldkohtu järelduse, et komisjoni teatud küsimustele vastamiseks pakutud vorm ei olnud siduv. Sellega seoses heidavad nad kõigepealt Üldkohtule ette, et see rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 131 mõistet „teave“ käsitleva kohtupraktika tõlgendamisel õigusnormi. Nimelt tuleneb kohtujuristi Wahli ettepanekust kohtuasjas HeidelbergCement vs. komisjon (C-247/14 P, EU:C:2015:694, punktid 106 ja 107), et ettevõtjale saab panna üksnes teabe esitamise kohustuse, mitte kohustuse täita ülesandeid, mis kuuluvad komisjoni pädevusse toimiku koostamisel, ning et komisjonil ei ole põhimõtteliselt õigust kohustada teabenõude otsuse adressaati esitama teavet igal juhul kindlas vormis.
- 96 Apellandid väidavad ühtlasi, et käesoleval juhul moonutas Üldkohus tõendeid, kui ta kvalifitseeris neilt nõutud teabe faktilisteks asjaoludeks või dokumentideks, kuigi need olid pigem arvutused, üksikasjad, koodid ja oletuslikud hinnad toodete puhul, mis ei kujuta endast kliendiga kokku lepitud erilist rahalist ajendit, ning analüüsid ja tõlgendused oletuste kohta, mille olid esitanud endised töötajad mitu aastat tagasi.
- 97 Seejärel vaidlevad apellandid vastu Üldkohtu järeldustele, mis on esitatud vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 132 ja 133 ja mille kohaselt vaidlusaluse otsusega pakutud vormid teatud küsimustele vastamiseks ei olnud siduvad ja nende eesmärk oli lihtsustada apellantide ülesannet. Täpsemalt, mis puudutab esimest järeldust, siis väidavad nad, et nad olid kohustatud täitma sellele otsusele lisatud arvutustabeli, mida nad oma tavapärase tegevuse raames ei koostanud, mistõttu neil tekkisid raskused, mida arutati komisjoniga.
- 98 Lõpuks väidavad apellandid, et Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 135 vääralt, et asjaolu, et komisjon pidi andma juhised selle kohta, kuidas tuleb vaidlusalusele otsusele vastata, ei tõendanud ülemäärast töökoormust, mida vaidlusalune otsus neile pani esitatud küsimustele vastamiseks.

- 99 Kolmandas väiteosas vaidlevad apellandid vastu Üldkohtu kaalutlustele, mis puudutavad nende kohustust säilitada nõutud andmeid ja dokumente. Kõigepealt heidavad apellandid Üldkohtule sisuliselt ette seda, et ta rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 87, 136, 137 ja 139 õigusnormi ja tegi ilmse hindamisvea, kui ta leidis esiteks, et apellandid olid kohustatud säilitama täpseid andmeid hindade ja kulude kohta alates 2008. aastast, teiseks, et nende arhiivitoimikud olid „korrastamata“, ja kolmandaks, et komisjon ei olnud küsinud muud teavet peale selle, millele ainult apellantidel oli juurdepääs.
- 100 Esimesena, sellega seoses märgivad apellandid esiteks, et neil ei olnud õiguslikku kohustust säilitada seda tüüpi andmeid, mida vaidlusaluses otsuses nõuti, ja teiseks, et nad said alles 2010. aastal teada kaebusest, mille alusel algatati uurimine, millest väidetav rikkumine oli vaid ebaoluline osa. Nad lisavad, et komisjon palus neilt esimest korda teavet hindade ja kulude kohta 2013. aasta juulis ning et komisjon teavitas neid alles 2014. aasta juulis sellest, et läbiviidud uurimine keskendub nüüd väidetavatele turult väljatõrjumise hindadele. Teisena väidavad apellandid, et nende arhiivitoimikud ei olnud „korrastamata“ ja et nad said esitada nõutud teavet üksnes tänu sellele, et nad säilitasid dokumente, mida nad ei olnud kohustatud säilitama. Kolmandana märgivad apellandid sisuliselt, et vastuväiteteatisest ja vaidlustatud kohtuotsuse punktist 145 nähtub, et nad said vaidlusaluses otsuses nõutud teavet oma klientide käest, mistõttu komisjon oleks võinud seda nõuda nimetatud klientidelt.
- 101 Seejärel leiavad apellandid, et kuna Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 136 ja sellele järgnevatel punktides, et nõutud teave oli proportsionaalne nende jaoks kaasneva töömahuga, kuigi juhtumi asjaolud tõendasid ilmselgelt vastupidist, rikkus Üldkohus ka ise proportsionaalsuse põhimõtet.
- 102 Lõpuks väidavad apellandid, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 147, milles Üldkohus analüüsis nende väidet, mille kohaselt on keeruline edastada teavet asjaolude kohta, mis leidsid aset mitu aastat tagasi, ja keeldumise puhul lisada toimikusse nende vastus täiendavale vastuväiteteatile, on rikutud õigusnorme ja tehtud faktivigu, mida analüüsi apellatsioonkaebuse esimese väite ja kolmanda väite neljanda osa raames.
- 103 Komisjon väidab, et väite esimene osa ning teatavad teised ja kolmandas osas esitatud argumentid, mis on esitatud vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 96, 98 ja 101, tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Apellandid piirdusid nimelt oma esimeses kohtuastmes esitatud argumentide kordamisega ega määranud kindlaks tõendeid, mida on moonutatud, ega näidanud, milliseid vigu Üldkohus väidetavalt tegi. Lisaks vaidlustab komisjon apellantide argumentide põhjendatuse.
- 104 Apellandid väidavad oma repliigis vastu, et nad on oma apellatsioonkaebuses selgelt näidanud, milliseid faktilisi asjaolusid ja tõendeid on Üldkohus moonutanud, ning nende mõju vaidlusaluse otsuse proportsionaalsuse hindamisele.

– *Euroopa Kohtu hinnang*

- 105 Apellatsioonkaebuse neljanda väite esimese kuni kolmanda osaga, mida tuleb analüüsida koos, soovitakse tõendada, et Üldkohus on teinud faktivigu, moonutanud nendega seotud tõendeid ning et vaidlustatud kohtuotsust ei ole põhjendatud seoses vaidlusaluses otsuses nõutud teabe proportsionaalsuse hindamisega.
- 106 Esimesena, mis puudutab nende väiteosade vastuvõetavust, siis tuleb märkida, et osas, milles apellandid heidavad Üldkohtule ette, et viimane tõlgendas teatavaid asjaolusid valesti ja tegi ilmseid hindamisvigu, rikkus õigusnorme ja moonutas nendega seotud tõendeid, tuleb need väiteosad vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 42–45 meenutatud kohtupraktikale ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

- 107 Mis puudutab esiteks käesoleva kohtuotsuse punktides 93 ja 96 viidatud hindamisvigu ja tõendite moonutamist, siis apellandid üksnes mainivad neid väidetavaid faktivigu ja moonutamisi, ilma et nad neid kuidagi tõendaksid. Teiseks, mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktides 98 ja 101 viidatud hindamisvigu ja õigusnormi rikkumisi, siis piirduvad apellandid vastavalt Üldkohtus esitatud argumentide kordamisega, mis põhinevad Üldkohtu poolt sõnaselgelt kõrvale jäetud asjaoludel, ning sellega, et nad sisuliselt seavad kahtluse alla Üldkohtu antud hinnangu kohtuasja faktilistele asjaoludele, väitmata siiski, et neid on moonutatud.
- 108 Teisena, mis puudutab esimese kuni kolmanda väiteosa vastuvõetava osa põhjendatust, siis tuleb kõigepealt märkida, et esimese väiteosa eesmärk on seada kahtluse alla asjaolu, et Üldkohus ei võtnud oma hinnangus sellele, kas vaidlusaluses otsuses nõutud teave oli proportsionaalne, arvesse nõutud töömahtu, et leida üles ja analüüsida dokumente, mis võivad seda teavet anda.
- 109 Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 122 nähtub aga, et Üldkohus tunnistas sõnaselgelt selle töömahu suurust. Siiski meenutas Üldkohus selle kohtuotsuse punktis 121 ka seda, et vastavalt kohtupraktikale, millele apellandid vastu ei vaidle, tuleb teabenõude proportsionaalsust hinnata uurimise vajaduste seisukohast, ilma et asjaolu, et selline nõue paneb ettevõtjale olulise töökoormuse, oleks iseenesest piisav, et tõendada, et see on ebaseproportsionaalne. Sellega seoses märkis Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktides 124–128 esiteks, et uurimise esemeks olev väidetav tegevus oli selline, mis põhjendas suure hulga teabe esitamist, ja teiseks meenutas, et see teave oli uurimise eesmärki silmas pidades vajalik. Seega järeldas Üldkohus sama kohtuotsuse punktis 123 õigesti, et nõutud teabe esitamiseks nõutav töömaht ei ole ebaseproportsionaalne, arvestades uurimise vajadusi, mis on seotud väidetavate rikkumise eeldustega, ja seda eelkõige arvestades apellantide vastuseid vastuväiteteatisele.
- 110 Seejärel, mis puudutab teist väiteosa, milles apellandid vaidlustavad Üldkohtu hinnangu sellele, et komisjoni pakutud vorm teatavatele vaidlusaluse otsusega esitatud küsimustele ei ole siduv, siis tuleb asuda seisukohale, et arvestades nende küsimuste sõnastust ja nende vastamiseks esitatud sissejuhatavaid märkusi, mis olid sellele otsusele lisatud, ei ole apellandid suutnud tõendada, et Üldkohus oli ilmselgelt ületanud nimetatud otsuse mõistliku hindamise piire käesoleva kohtuotsuse punktis 44 meenutatud kohtupraktika tähenduses, kui see kohus järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 132 ja 133 esiteks, et vaidlusalusest otsusest ei nähtu sugugi, et komisjoni pakutud vorm nende küsimustele vastamiseks oli siduv ja et apellantidel ei olnud võimalust vormi muuta, kui see tundus sobivam, ja teiseks, et nimetatud vorm pigem lihtsustas apellantidele pandud ülesande täitmist.
- 111 Järelikult, arvestades, et Üldkohtu järeldused, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 110, olid piisavad, et lükata tagasi apellantide argumendid, mille kohaselt võis vaidlusalusele otsusele vastamiseks siduva vormi kehtestamine tõendada, et otsusega nõutud teave läheb kaugemale uurimise eesmärgi seisukohast vajalikust, ei tooks õigusnormi rikkumine, mis võis esineda vaidlustatud kohtuotsuse punktis 131 mõistet „teave“ käsitleva kohtupraktika tõlgendamisel – isegi kui eeldada, et see on tõendatud – kaasa vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Apellantide sellekohane kriitika on seega tulemusetu ja tuleb järelikult tagasi lükata (vt selle kohta 14. juuni 2018. aasta kohtuotsus *Makhlouf vs. nõukogu*, C-458/17 P, ei avaldata, EU:C:2018:441, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus *Meta Group vs. komisjon*, C-428/17 P, ei avaldata, EU:C:2019:201, punkt 44).
- 112 Lõpuks, mis puudutab kolmandat väiteosa, siis tuleb esiteks märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punkti 147 kohta käivad argumendid kattuvad eelkõige apellatsioonkaebuse kolmanda väite neljandas osas esitatud argumentidega ning need tuleb seega tagasi lükata samadel põhjustel, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 82–84. Teiseks, kuivõrd kolmandas väiteosas heidetakse Üldkohtule ette, et viimane rikkus õigusnorme ja tegi ilmseid hindamisvigu, kui ta määras kindlaks, millise ulatusega on apellantide kohustus säilitada vaidlusaluses otsuses nõutud andmeid ja dokumente ning milline on nende valduses olevate andmete ulatus, siis tuleb märkida, et see väiteosa põhineb vaidlustatud kohtuotsuse väärar tõlgendamisel ja tuleb seega põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

- 113 Nimelt tuleb märkida, et Üldkohtu kaalutlused, mida apellandid kritiseerivad, on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 136–141 sisalduva hinnangu raames, mis anti kahe argumendi põhjendatusele, millega sooviti kahtluse alla seada nõutud teabe proportsionaalsus. Need argumendid puudutavad vastavalt praktilisi raskusi, mis apellantidel tekkisid osa selle teabe kogumisel, ja asjaolu, et nad olid sunnitud komisjoni asemel töötama, et uuesti läbi vaadata juba komisjoni valduses olevad dokumendid tegemaks kindlaks eelkõige see, millist teavet ei olnud veel esitatud.
- 114 Selles kontekstis ei andnud Üldkohus esiteks vaidlustatud kohtuotsuse punktides 136 ja 137 hinnangut apellantide võimalikule kohustusele andmeid või dokumente säilitada. Vastupidi, Üldkohus tunnistas, et ettevõtjatele ei saa põhimõtteliselt panna kohustust esitada komisjonile dokumente, mis ei ole enam nende valduses ja mida nad ei olnud enam seadusest tulenevalt kohustatud säilitama, leides samas, et vähemalt alates komisjoni esimestest teabenõuetest 2010. aasta juunis pidid apellandid tegutsema suurema hoolsusega ja võtma kõik vajalikud meetmed, et säilitada tõendid, mis mõistlikult võivad nende valduses olla. Lisaks leidis Üldkohus – ilma et apellandid sellele vastu vaidleksid –, et nende arhiivitoimikud ei olnud mitte „korrastamata“, vaid et kord, mille alusel apellandid toimikuid säilitavad, ei ole vaidlusaluse otsuse proportsionaalsuse hindamisel asjakohane.
- 115 Teiseks ei tule seisukohta, mille Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 139 ja mille kohaselt ei nähtu sellest otsusest, et komisjon nõudis muud teavet kui see, millele vaid apellantidel on juurdepääs, käsitada mitte nii, et sellega kinnitatakse, et nõutud teavet ei saanud edastada apellantide kliendid, vaid nii, et sellega välistatakse, et see teave oli tervikuna komisjoni valduses, mistõttu ei olnud tal võimalik ise seda analüüsi teha.
- 116 Kõike eeltoodut arvestades tuleb apellatsioonkaebuse neljanda väite esimene kuni kolmas osa tagasi lükata, kuna need on osaliselt ilmselgelt vastuvõetamatud, osaliselt tulemusetud ja osaliselt põhjendamatud.

Neljas väiteosa

– Poolte argumendid

- 117 Apellatsioonkaebuse neljanda väite neljandas osas heidavad apellandid Üldkohtule ette, et viimane rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 150–159 õigusnormi, kui ta järeldas, et vaidlusaluse otsuse artiklis 2 ette nähtud karistusmakse summa on proportsionaalne.
- 118 Apellandid väidavad, et nad olid tegelikult kohustatud sellele otsusele vastama, sest vastasel juhul pidid nad tasuma äärmiselt suure karistusmakse, ning et võttes arvesse nimetatud otsuses esinevate suurte nõuete täitmisel ilmnenu raskusi, esines konkreetne oht, et see risk realiseerub, mistõttu ei olnud nende nõue tühistada see artikkel proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise tõttu ennatlik.
- 119 Komisjoni vaidleb nendele argumentidele vastu.

– Euroopa Kohtu hinnang

- 120 Apellatsioonkaebuse neljanda väite neljas osa puudutab õigusnormi rikkumist, mille Üldkohus väidetavalt toime pani, kui ta lükkas vastuvõetamatuse tõttu tagasi argumendid, et vaidlusaluse otsuse artiklis 2 ette nähtud karistusmakse iga päeva kohta on ebaproportsionaalne.
- 121 Nagu Euroopa Kohus on leidnud, koosneb karistusmaksete kehtestamine määruse nr 1/2003 artikli 24 alusel aga tingimata kahest etapist. Komisjon määrab esimese otsusega, mis on vastu võetud selle määruse artikli 24 lõike 1 alusel, karistusmakse. Kuna karistusmakse kogusummat ei ole kindlaks määratud, ei saa seda otsust täitmisele pöörata. Selle summa saab lõplikult kindlaks määrata üksnes

uue otsusega, mis võetakse vastu hiljem sama määruse artikli 24 lõike 2 alusel (vt selle kohta 21. septembri 1989. aasta kohtuotsus Hoechst vs. komisjon, 46/87 ja 227/88, EU:C:1989:337, punkt 55).

- 122 Seega ei rikkunud Üldkohus õigusnormi, kui ta asus kõigepealt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 155 ja 156 seisukohale, et määruse nr 1/2003 artikli 24 lõikes 1 viidatud otsus on selles menetluses esialgne ega tekita seega siduvaid õiguslikke tagajärgi, kuna see on üksnes osa menetlusest, mille lõppedes komisjon võib vastu võtta otsuse, millega määratakse lõplikult kindlaks karistusmakse kogusumma ja mille saab seega täitmisele pöörata. Seejärel, olles märkinud, et vaidlusalune otsus on see, millega määrati karistusmakse selle sätte tähenduses, millele apellandid pealegi vastu ei vaidle, võis Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 157 ja 158 õigesti järeldada, et selle otsuse artikkel 2 ei tekita siduvaid õiguslikke tagajärgi.
- 123 Seega järeldas Üldkohus nimetatud kohtuotsuse punktis 159 samuti põhjendatult, et apellantide argumentid, et selles artiklis ette nähtud karistusmakse summa on ebaproportsionaalne, ei puuduta vaidlustatavat akti ja on seetõttu vastuvõetamatud. Nimelt nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast, et põhimõtteliselt on vaidlustatavad aktid sellised meetmed, millega lõplikult kinnitatakse liidu institutsiooni, organi või asutuse seisukoht haldusmenetluse lõpus ja mille eesmärk on tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis võivad hageja huve mõjutada, kuid vaidlustatavateks aktideks ei ole eelkõige vahepealsed meetmed, mille eesmärk on valmistada ette lõplik otsus ja mille kõnealused tagajärjed puuduvad (25. juuni 2020. aasta kohtuotsus CSUE/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 124 Neil asjaoludel tuleb apellatsioonkaebuse neljanda väite neljas osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata ja seega apellatsioonkaebuse neljas väide tervikuna tagasi lükata.

Viies väide, et tõendamiskoormist käsitlevaid norme on vääralt kohaldatud

Poolte argumentid

- 125 Apellatsioonkaebuse viiendas väites heidavad apellandid Üldkohtule ette, et viimane kohaldas vääralt tõendamiskoormist käsitlevaid norme seoses ELTL artikli 102 rikkumistega, kui ta lükkas tagasi apellantide väite selle tõendamiskoormise alusetu ümberpööramise kohta.
- 126 Esiteks vaidlevad apellandid vastu Üldkohtu järeldustele, mis on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 173 ja 174 ja mille kohaselt komisjon ei üritanud nende raamatupidamisarvestust auditeerida, vaid soovis saada vajalikke tõendeid, et võtta arvesse kriitikat, mille apellandid olid esitanud oma vastuses vastuväiteteatisele, ning et nii toimides ei palunud komisjon apellantidel täita ülesandeid tema asemel. Sellega seoses väidavad apellandid, et nõutud teave ei olnud asjakohane ega vajalik ning et Üldkohus ei vastanud küsimusele, kas vaidlusaluses otsuses oli komisjon nõudnud, et nad täidaksid toimiku koostamise ja seega selle institutsiooni pädevusse kuuluvaid ülesandeid. Nimelt väidavad apellandid, et paludes neil kontrollida kõiki oma raamatupidamisdokumente, oli see otsus tegelikult neile „pannud ülesandeks“ koostada uus toimik, ilma et see oleks olnud vajalik selleks, et komisjon saaks nende argumentidele vastata.
- 127 Teiseks leiavad apellandid, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 175 Üldkohtu tehtud järeldus, et nimetatud otsuses palus komisjon neil üksnes esitada dokumente, mis kinnitavad nende endi väidet, et nad tuginesid asjakohasele kohtupraktikale ja selle institutsiooni juhistele, ei ole piisavalt põhjendatud, ning kordavad, et sama otsusega palus nimetatud institutsioon neil tõendada, et nad tegutsesid kooskõlas seadusega, mis kujutab endast tõendamiskoormise „lubamatut“ ümberpööramist.
- 128 Komisjoni vaidleb nendele argumentidele vastu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 129 Apellatsioonkaebuse viiendas väites heidavad apellandid Üldkohtule ette, et viimane lükkas vääralt tagasi neljanda väite, mis käsitles töendamiskoormise ümberpöörast, kuna komisjon nõudis neilt tema pädevusse kuuluvate ülesannete täitmist.
- 130 Mis puudutab esimesena argumente, mis esitati vaidlustatud kohtuotsuse punktide 173 ja 174 vaidlustamiseks, siis tuleb esiteks rõhutada, et nendes punktides on viidatud analüüsile, mille Üldkohus viis läbi vastavalt vaidlustatud kohtuotsuse punktides 106 ja 107 ning punktides 138–140, kui ta hindas esimest ja teist väidet, mis käsitlevad vastavalt vaidlusaluse otsusega nõutud teabe vajalikkust ja proportsionaalsust, mida apellandid ei suutnud oma apellatsioonkaebuse kolmandas ja neljandas väites kahtluse alla seada. Teiseks tuleb märkida, et need argumendid põhinevad sisuliselt samadel kaalutlustel kui need, mis esitati ja lükati tagasi apellatsioonkaebuse kolmanda väite kolmanda osa ja neljanda väite kolmanda osa analüüsimisel. Seega tuleb ka need argumendid põhjendamatusesse tõttu tagasi lükata.
- 131 Mis puudutab teisena argumente selle kohta, et väidetavalt ei ole põhjendatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 175 esitatud järeldust, mille kohaselt komisjon ei palunud apellantidel tõendada, et nad on järginud seadust, siis tuleb märkida, et nende argumentidega soovivad apellandid tegelikult seada kahtluse alla Üldkohtu hinnangu vaidlusaluse otsuse sisule, väitmata siiski, et seda on moonutatud. Seevastu piirduvad nad esimeses kohtuastmes esitatud neljanda väite raames esitatud argumentide kordamisega, mis põhinevad selle otsuse sellisel tõlgendusel, mille Üldkohus sõnaselgelt tagasi lükkas. Järelikult tuleb need argumendid vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 42–45 meenutatud kohtupraktikale ilmselge vastuvõetamatusesse tõttu tagasi lükata.
- 132 Neil asjaoludel tuleb apellatsioonkaebuse viies väide lükata osaliselt ilmselge vastuvõetamatusesse ja osaliselt põhjendamatusesse tõttu tagasi.

Kuues väide, mis puudutab hinnangut sellele, et on rikutud õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest

Poolte argumendid

- 133 Apellatsioonkaebuse kuuendas väites heidavad apellandid Üldkohtule ette õigusnormide rikkumist ja faktivigu ning nendega seotud tõendite moonutamist ning põhjenduse puudumist viienda väite hindamisel, mille kohaselt on rikutud õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest.
- 134 Kõigepealt väidavad apellandid, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 186, milles Üldkohus sissejuhatuses märkis, et apellandid piirduvad sellele rikkumisele abstraktse viitamisega, on tehtud vigu, nagu nähtub nende esimeses kohtuastmes esitatud argumentidest.
- 135 Seejärel väidavad apellandid, et samadel põhjustel kui need, mis on esitatud selle kohtuotsuse punkti 175 kohta, ei ole piisavalt põhjendatud Üldkohtu järeldus selle kohtuotsuse punktis 190, mille kohaselt ei kohusta vaidlusalune otsus apellante andma hinnanguid, mis sunniksid neid tunnistama, et nad tegutsesid ELTL artiklit 102 rikkudes.
- 136 Lõpuks väidavad apellandid, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud ja teinud faktivigu vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192 esitatud järelduses, milles lükati tagasi nende argumendid, et vaidlusalune otsus rikub õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest, kuna see kohustab neid esitama dokumente, mida ei saa kvalifitseerida „olemasolevateks“ dokumentideks.

- 137 Täpsemalt rikkus Üldkohus esiteks õigusnormi, kui ta tõlgendas 28. aprilli 2010. aasta kohtuotsust Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon (T-446/05, EU:T:2010:165, punkt 328) ja järeldas, et nõue esitada dokument, mida ei saa kvalifitseerida „olemasolevaks“ dokumendiks, ei riku tingimata õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest, samas kui selles kohtuotsuses on piiratud üksnes sellega, et märgitakse, et pelk kohustus vastata puhtfaktilistele küsimustele ei riku kaitseõigusi või õigust õiglasele kohtumenetlusele.
- 138 Teiseks põhineb vaidlustatud kohtuotsuse punkt 192 faktiveal, kuna vaidlusaluse otsusega palus komisjon apellantidel esitada teavet, mida ei saa kvalifitseerida asjaoludeks või dokumentideks, ning tõendada, et nad on võtnud ennetavaid meetmeid liidu konkurentsieskirjade nõuete täitmiseks, kusjuures selle tõendamata jätmine jätab mulje, et nad ei ole oma kohustust täitnud.
- 139 Komisjon väidab, et kuna apellandid piirdusid sellega, et esitasid Euroopa Kohtule viite oma argumentidele, mille nad Üldkohtus olid esitanud, tuleb vaidlustatud kohtuotsuse punktide 186 ja 192 vastu esitatud argumendid, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 134 ja 138, vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata ning et apellatsioonkaebuse kuues väide tuleb samuti põhjendamatus tõttu tagasi lükata. Apellandid väidavad oma repliigis, et need argumendid on vastuvõetavad just selle viite tõttu.

Euroopa Kohtu hinnang

- 140 Apellatsioonkaebuse kuuendas väites kinnitavad apellandid, et Üldkohus on teinud faktivigu ja rikkunud õigusnorme ning moonutanud nendega seotud tõendeid ning jätnud esitamata põhjendused, kui ta hindas seda, et komisjon rikkus väidetavalt vaidlusaluses otsuses õigust mitte anda enda vastu ütlusi.
- 141 Mis puudutab apellatsioonkaebuse selle väite vastuvõetavust, siis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 42–45 meenutatud kohtupraktikast, et kuna vaidlustatud kohtuotsuse punkti 186 puudutavad argumendid põhinevad üksnes esimeses kohtuastmes esitatud argumentidel, millele apellandid vaid viitavad, tuleb need argumendid ilmselge vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Sama kehtib argumentide kohta, et Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192 faktivea, kuna esiteks põhinevad need argumendid samadel kaalutlustel kui need, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 96 ja mis on siinse kohtuotsuse punktis 107 vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükatud, ning teiseks, kuna apellandid vaidlustavad Üldkohtu hinnangu vaidlusaluse otsuse sisu kohta, väitmata siiski, et seda on moonutatud.
- 142 Mis puudutab apellatsioonkaebuse selle väite vastuvõetavat osa, siis tuleb kõigepealt meenutada, et määruse nr 1/2003 põhjenduse 23 kohaselt ei saa komisjoni teabe nõudmise otsust täitvaid ettevõtjaid sundida rikkumise toimepanekut tunnistama, kuid nad on igal juhul kohustatud vastama faktilistele küsimustele ja esitama dokumente, isegi kui seda teavet võidakse rikkumise kindlakstegemisel kasutada nende või mõne teise ettevõtja vastu.
- 143 See põhjendus kordab sisuliselt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mille kohaselt on komisjonil õigus kohustada ettevõtjat esitama kogu vajaliku informatsiooni asjaoludest, mis võivad olla sellele ettevõtjale teada, ja vajaduse korral edastama komisjonile ettevõtja valduses olevaid dokumente kõnealuste asjaolude kohta, isegi kui kõnealuste dokumentide põhjal võib tõendada asjaomase ettevõtja või mõne muu ettevõtja konkurentsivastast tegevust. Ehkki komisjon ei saa kohustada seda ettevõtjat esitama vastuseid, millega viimane tunnistaks rikkumise olemasolu, mille tõendamine on komisjoni ülesanne, ei saa see ettevõtja siiski jätta vastamata dokumentide esitamise nõuetele põhjendusega, et neile vastates oleks ta kohustatud enda vastu tunnistusi andma (vt selle kohta 18. oktoobri 1989. aasta kohtuotsus Orkem vs. komisjon, 374/87, EU:C:1989:387, punktid 27, 34 ja 35, ning 29. juuni 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. SGL Carbon, C-301/04 P, EU:C:2006:432, punktid 41–44 ja 48).

- 144 Mis puudutab aga esimesena argumente, et väidetavalt ei ole põhjendatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190 tehtud järeldust, et paludes apellantidel esitada dokumente, mis kinnitavad nende endi väidet, et nad tuginesid asjakohasele kohtupraktikale ja komisjoni juhistele, ei kohustanud komisjon apellante andma hinnangut, mille alusel nad tunnistaksid ELTL artikli 102 rikkumist, siis tuleb märkida, et need argumendid tuginevad samadele etteheidetele kui need, mis esitati vaidlustatud kohtuotsuse punkti 175 kohta, ning need tuleb järelikult samadel põhjustel kui need, mis esitati käesoleva kohtuotsuse punktis 131, tagasi lükata.
- 145 Igal juhul tuleb märkida, et Üldkohus põhjendas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190 tehtud järeldust õiguslikult piisavalt. Kõigepealt tuletas Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 180, 182 ja 183 meelde käesoleva kohtuotsuse punktis 143 viidatud kohtupraktikat. Seejärel järeldas Üldkohus eelkõige omaenda kohtupraktikale tuginedes vaidlustatud kohtuotsuse punktides 184 ja 185, et esiteks peab liidu kohus kontrollima, kas juhul, kui vaidlustatakse teabenõudes esitatud küsimuse ulatus, võrduks adressaadi vastus tööpoolest rikkumise toimepanemise tunnistamisega, ja teiseks seda, et puhtalt faktilisi vastuseid ei saa põhimõtteliselt pidada selliseks, et nendega kohustataks adressaati tunnistama rikkumise toimepanemist. Järelikult võis Üldkohus eespool viidatud kohtupraktika alusel, millele apellandid pealegi vastu ei vaidle, järeldada vaidlustatud kohtuotsuse punktides 187 ja 190, et kuna vaidlusaluses otsuses nõutud teave on puhtfaktiline, seisnedes eelkõige sisedokumentide esitamise nõudes, siis ei kohustanud selle teabe esitamine apellante andma hinnangut, mis viiks selleni, et nad tunnistavad ELTL artikli 102 rikkumist.
- 146 Mis puudutab teisenä argumente selle kohta, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192 väidetavalt õigusnormi rikkunud, siis tuleb märkida, et Üldkohus tõlgendas õigesti 28. aprilli 2010. aasta kohtuotsusest *Amann & Söhne ja Cousin Filterie vs. komisjon* (T-446/05, EU:T:2010:165, punkt 328) tulenevat kohtupraktikat nii, et kuivõrd see välistab selle, et kohustus esitada olemasolevaid dokumente võib rikkuda kaitseõigusi, ei saa seda kohtupraktikat *a contrario* tõlgendada nii, et see tähendab, et igasugune nõue esitada dokument, mida ei saa lugeda „olemasolevaks“, rikub tingimata neid õigusi, eelkõige õigust keelduda enda vastu ütlusi andmast.
- 147 Nimelt tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 143 meenutatud kohtupraktikast, et ettevõtja võib vabaneda kohustusest edastada kogu vajalik teave käesoleva kohtuotsuse punktides 68–70 viidatud kohtupraktika tähenduses vaid juhul, kui ettevõtja on kohustatud andma vastuseid, millega ta peaks rikkumise olemasolu tunnistama. Käesolevas asjas leidis Üldkohus – ilma et apellandid sellele järeldusele vastu vaidleksid –, et see ei ole nii, kuna nad ei esitanud ühtegi konkreetset argumenti, mis võiks tõendada, et asjaolu, et komisjoni küsimustele vastamiseks tuleb nõutud faktilised andmed vormistada dokumendis, mille eesmärk on need komisjoni jaoks lihtsamini mõistetavaks teha, võib iseenesest rikkuda õigust keelduda enda vastu ütlusi andmast.
- 148 Eeltoodu alusel tuleb apellatsioonkaebuse kuues väide lükata osaliselt ilmselge vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatusse tõttu tagasi.
- 149 Kuivõrd kõik väited lükati tagasi, siis tuleb apellatsioonkaebus jätta tervikuna rahuldamata.

Kohtukulud

- 150 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, siis otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonimenetluses, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
- 151 Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ning Qualcomm ja Qualcomm Europe on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb apellatsioonimenetluse kohtukulud välja mõista nendelt ettevõtjatelt.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

- 1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Qualcomm Inc-ilt ja Qualcomm Europe Inc-ilt.**

Allkirjad